

Срђан Перишић
Филозофски факултет, Универзитет Источно Сарајево

Приказ књиге
**„ГЛОБАЛНА БЕЗБЈЕДНОСТ И СВИЈЕТ КОЈИ СЕ МИЈЕЊА –
концепт, актери, изазови, ризици и пријетње”**
аутора **Бориса Тучића**

COBISS.RS-ID 139118849	УДК 316.344.23:327.56(048.83)
------------------------	-------------------------------

Монографија *Глобална безбједности и свијети који се мијења – концепти, актери, изазови, ризици и пријетње* аутора Бориса Тучића је прва академска књига у Републици Српској која се систематично, уџбенички и научно бави темом глобалне безбедности.

Сам појам „глобална безбедност” је веома споран појам имајући у виду да у науци постоје неслагања у томе како га одредити или дефинисати. Аутор књиге Борис Тучић управо и наглашава да тај појам једни аутори своде на помоћни појмовно-категоријални елемент савремених међународних односа, док га други опет доживљавају превише идеолошки и апстрактно, не успевајући да на научни начин идентификују све његове кључне аспекте, попут његових субјеката или референтног безбедносног објекта. Према аутору монографије, битни елементи појма „глобална безбедност” су „опсег, домет и векторски интензитет безбједносних опасности”. С тим у вези, Тучић дефинише глобалну безбедност као свеукупност безбедносних аспеката, односно изазова, ризика и претњи који превазилазе државне границе те потенцијално или реално угрожавају кључне елементе и стабилност међународног система/међународних односа. На овакав начин дефинисана, глобална безбедност обухвата све изворе и облике безбедносних опасности, тј. области/секторе у којима се уочава безбедносна проблематика, као и све безбедносне нивое и субјекте. Изворе глобалне безбедности аутор разврстава у војне, политичке, економске, еколошке и социјеталне.

На овај начин, Тучић је прихватио тзв. секторски приступ безбедности, који је почео да теоријски разматра Бери Барзан 1983. године у делу *Људи, државе и страх*.

Говорећи о овим секторима или областима настајања безбедносних претњи, Тучић јасно уочава да се у последњих педесет година као субјекти безбедности, поред држава, јављају и различити недржавни актери, од регионалних и глобалних организација, до мултинационалних/глобалних компанија и невладиног сектора. Тучић кроз целу књигу наводи да су многи

.....ЖУРНАЛ ЗА БЕЗБЈЕДНОСТ И КРИМИНАЛИСТИКУ • Год. 5, бр. 1 (2023).....

либерални аутори концепт глобалне безбедности настојали утемељити на негирању државе као безбедносног оквира те су сматрали да је позиција и улога државе замењена глобалним друштвом или глобалном заједницом у настајању. Међутим, Тучић наглашава да идеје о глобалном друштву која замењује државу, тј. државни безбедносни оквир, не нуде одговор на питање ко би уместо држава био одговоран за очување глобалне безбедности. С тим у вези, последњих деценија либерални концепт безбедности је покушао да наметне евроатлантску безбедносну заједницу (НАТО) као кључни модел постизања глобалне безбедности. Међутим, аутор наводи да се мултиполаризацијом међународних односа формира и формираће се низ других регионалних безбедносних заједница. Због тога Тучић уочава да на глобалном, тј. „федерализованом“ безбедносном нивоу, „морају бити издвојена безбједносна питања која непосредно погађају цјелокупан међународни систем, његове кључне елементе и вриједности, око којих не би смјело бити разилажења и недоумица, док би по осталим безбједносним питањима, мањег интензитета и домаћаја, регионални актери, те њихове појединачне чланице, наступали уз већу самосталност и аутономију”. Међутим, аутор истовремено наводи да је то идеалистички приступ глобалној безбедности, те да је реалистички приступ још увек доминантан. С тим у вези, кластерски модел управљања питањима глобалне безбедности, како пише Тучић, „пати и од проблема неодржавања реалних односа снага у савременом међународном систему”. Савремени систем међународних односа према Тучићу би се могао оквалификовати као „унимултиполаран”, у коме постоји веома изражена диспропорција у капацитетима политичке, економске, војне и „меке” моћи којима располажу светске силе.

Имајући све ово у виду, аутор књиге посебно наглашава кризу концепта Уједињених нација. ОУН представља, истиче аутор, „рецидив неког прошлог времена, без реалне потенције и капацитета за ефикасно глобално дјеловање”. Уосталом, САД бројна питања настоје изместити из Уједињених нација и њихово решавање сместити у оквире организација, форума и структура које лакше могу да контролишу.

Монографија је подељена на четири дела, са уводом и закључним разматрањима. У првом делу, који носи назив „Концепт глобалне безбједности”, аутор појмовно анализира појам глобалне безбедности, приказује кључне теоријске приступе (либерализма и реализам).

У другом делу који носи назив „Изазови, ризици и пријетње по глобалну безбједност” аутор разматра области у којима се јавља проблематика глобалне безбедности: војни сектор, политички, економски, социјетални, еколошки.

Трећи део књиге под називом „Актери глобалне безбједности” обухвата кључне субјекте савремених безбедносних односа: Организација Уједињених нација (ОУН), регионални актери глобалне безбедности (Европска унија, Северноатлантски савез НАТО, Организација за безбедност и сарадњу у Европи, Организација договора о колективној безбједности ОДКБ, Африч-

ка унија, Шангајска организација за сарадњу, Асоцијација нација Југоисточне Азије ASEAN, БРИКС; државе као актери глобалне безбедности, недржавни актери глобалне безбедности; појединац, људска и глобална безбједност).

У четвртом делу књиге под називом „Управљање глобалном безбједношћу” аутор се бави теоријским промишљањима о моделима управљања глобалном безбедношћу.

Аутор Борис Тучић је овом монографијом исписао и универзитетски уџбеник који ће помоћи студентима свих циклуса студирања да разумеју проблематику глобалне безбедности.